

Arbeids- og sosialdepartementet
Postboks 8019 Dep.
0030 Oslo

Vår dato: 13.02.2018
Deres dato: 08.11.2017
Vår referanse: AL/-
Deres referanse: 17/3133

Høringsvar fra NHO Mat og Drikke – endringer i utlendingsforskriften.

1. Innledning

NHO Mat og Drikke viser til departementets høringsbrev datert 08.11.2017 med høringsfrist 13.02.2018.

NHO Mat og Drikke er en landsforening i NHO-fellesskapet som organiserer bedrifter i mat-, drikke- og bionæringen, herunder gartnerier.

2. Hovedsynspunkter

NHO Mat og Drikke har ikke innvendinger mot departementets forslag til endret aldersgrense for praktikanter, forslaget om endring av kompetansenivå fra videregående skole til høyere utdanning, eller forslaget om hjemmel for retningslinjer angående opplæringsplan.

NHO Mat og Drikke er uenige i forslaget om å begrense varigheten av praksisperioden, og vil utdype bakgrunnen for vårt standpunkt nærmere nedenfor.

3. Varigheten av praksisperioden

3.1 Generelt om praksisperioden

NHO Mat og Drikke mener at dagens ordning med inntil to års varighet av oppholdstillatelse for praktikanter fungerer godt. NHO Mat og Drikke kan ikke se at departementet har gitt noen tydelig begrunnelse for forslaget om å forkorte perioden for oppholdstillatelse til praktikanter. I høringsnotatet er det pekt på misbruk av praktikantordningen ved at søkere ikke har vært under utdanning. NHO Mat og Drikke kan ikke se at lengden på praksisen kan knyttes til misbruk. Vi kan ikke se at forkorting av praktikantperioden er et treffsikkert virkemiddel mot at enkelte søkere forfalsker studiebevis fra utenlandske læresteder, og mener videre at forfalskningen UDI har avdekket ikke tilsier at man bør endre en ordning som for øvrig fungerer etter sitt formål. Etter NHO Mat og Drikkes erfaring er det ikke grunn til tro at arbeidsgiverne til praktikantene har kjent til misbruk av ordningen, og det er også vårt inntrykk at kravene som stilles til opplæringsplaner, veiledning av praktikantene, regulering av arbeidstid, etc. følges.

Praktikantene bringer med seg nye ideer og kunnskap til næringen, og de utenlandske studentene får praksis til studiet sitt. De får kompetanse og erfaringer som de kan ta med seg tilbake til hjemlandet, eller

benytte til videre arbeid i Norge. Norsk gartneriproduksjon er langt framme med utstyr og teknologi, og derfor egnet for arbeidspraksis.

Departementet skriver i punkt 1.6. om økonomiske og administrative konsekvenser at det vil være riktigere om en del av dagens praktikanter søker om sesongarbeidstillatelse isteden. NHO Mat og Drikke er uenige i denne påstanden, og mener at departementet ikke har begrunnet hvorfor praktikantene heller skulle vært sesongansatte. Etter NHO Mat og Drikkes erfaring får praktikanter betydelig mer opplæring i arbeidsoppgavene enn sesongansatte. Sesongarbeiderne har mer ansvarsfulle oppgaver og arbeider mer selvstendig. Etter rettspraksis om praksisarbeid stilles det ikke krav om at opplæringen skal utgjøre en overveiende del av arbeidet, det avgjørende er om arbeidet skjer i opplærings- eller kvalifiseringsøyemed, jf. Rt-2009-578.

3.2. Viktigheten av å videreføre varighet på inntil to år

Praktikanten må få tid til å ta del i ulike deler av produksjonsprosessen

NHO Mat og Drikke mener dagens varighet på inntil to år bør beholdes fordi dette gir nødvendig fleksibilitet som tar høyde for praksis innen ulike studier i landene praktikantene kommer fra. For at en praktikant ved et gartneri skal kunne få mest mulig omfattende praksis, er det viktig å beholde dagens to års-regel. Noen gartnerier dyrker både på friland og i veksthus, og kulturtiden til ulike planter varierer opp mot elleve måneder, slik at ett år er for kort periode dersom praktikantene skal kunne jobbe flere måneder i de ulike delene av produksjonsprosessen. I tillegg til opplæring i manuelt arbeid med planter, læres også praktikantene opp i bruk av landbruksmaskiner og annet utstyr.

Vi peker også på at trendene innen høyere utdanning går mot mer bruk av praksis. Dette fremgår eksempelvis av kvalitetsmeldingen for høyere utdanning, som vektlegger behovet for samarbeid mellom UH-sektor og arbeidslivet, og at alle studenter må få mulighet til å praktisere i bedrifter gjennom utdanningsløpet. Innen videregående skole-nivå er norske fagutdanninger lagt opp slik at det nettopp er minst to års praksisopplæring. Læretiden er lagt opp slik at det foregår både opplæring og verdiskaping i bedriften.

3.3. Forholdet til regulering av varighet i andre land

NHO Mat og Drikke mener at det er uheldig dersom varigheten av oppholdstillatelse for praktikanter blir kortere i Norge enn i de andre nordiske landene. Det er opplyst i høringsnotatet at oppholdstillatelse gis for inntil 18 måneder i Sverige og Finland, og for inntil 12 måneder i Danmark (innen jordbruk- og gartnerinæringen). Vi kan ikke se at direktiv 2016/801 om elever, studenter, traineer og au pairer, som er vedtatt i EU, tilsier at varigheten skal forkortes slik departementet foreslår. Direktivet er ikke EØS-relevant, og etter artikkel 18 nr. 6 i direktivet gis medlemslandene uansett adgang til å ha nasjonale regler om lengre praktikantperiode enn seks måneder. NHO Mat og Drikke har vært i kontakt med våre søsterorganisasjoner i Sverige, Danmark og Finland, som ikke er kjent med at det vurderes å endre reglene om varighet for oppholdstillatelse for praktikanter i noen av de andre nordiske landene på bakgrunn av det nevnte direktivet.

3.4. Betydning av praktikantordningen for norske elever

I punkt 1.4.1. i høringsnotatet om kravet til kompetanse står det at "[d]et er i dag mangel på praksis- og lærlingplasser for personer som allerede bor i Norge. Mangel på lærlingplasser er trolig en viktig grunn for høyt frafall i videregående skole." Dette stemmer ikke for gartner- og agronomutdannelsene, som må antas å være de mest relevante for praktikantordningen.

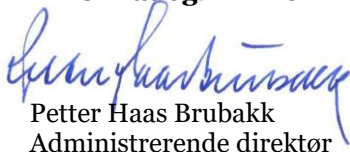
Gartner- og agronomutdanning er i dag treårige yrkeskvalifiserende utdanninger på videregående skole. Næringen har ønsket å få på plass en fagutdanning i disse fagene. Det ble høsten 2014 satt i gang et prøveprosjekt fram til våren 2019 med yrkesutdanning for agronom og gartner, hvor elevene skal gå to år på skole og være to år i godkjent lærebedrift. NHO Mat og Drikke har på vegne av medlemmene og via Faglig råd for Naturbruk, vært en pådriver i forsøket. Forsøket med fagbrev er ikke ferdig evaluert, men signalene er svært positive, og vi samarbeider med næringen for å få etablert forsøket som en permanent ordning.

Som nevnt innledningsvis støtter NHO Mat og Drikke forslaget om å endre kravet til utdanningsnivå for praktikantene fra videregående til høyere utdanning. Dette for å justere reglene i tråd med dagens praksis. NHO Mat og Drikke er ikke av den oppfatning at praktikantordningen utgjør noen fare for rekruttering av norsk arbeidskraft til jordbruks- og gartnerinæringen. Det er tvert imot vanskelig å skaffe norsk arbeidskraft til næringen. Praktikantordningen er derfor, i tillegg til å gi relevant praksis i et utdanningsløp, viktig for å rekruttere arbeidskraft, fordi mange kommer tilbake som sesongansatte eller fast ansatte.

4. Avsluttende merknad

Som det fremgår av vårt hørings svar, mener NHO Mat og Drikke at dagens varighet av praksisperioden på inntil to år bør videreføres. Dersom perioden endres, mener vi for øvrig at den ikke bør gjøres kortere enn 18 måneder, sett hen til reglene i våre naboland og synspunktene vi har redegjort for ovenfor.

Med vennlig hilsen
NHO Mat og Drikke

Petter Haas Brubakk
Administrerende direktør

Kopi: Næringslivets Hovedorganisasjon